

Narrative rhetoric in Majid's stories

Afsaneh Ghiasvand*

Mehrdad Akbari Gandumani**

Abstract

Every narrative is composed of elements that take on particular forms and styles, based on the narrator and the established concepts within it. Narrative eloquence pertains to the influence of the narrative on the listener, indicating the deliberate creation of narratives for conveying concepts. Majid's stories are among the narrative works centered on the representation of the cognitive world of children and adolescents, tailored to their mental environment. This research employs a descriptive-analytical method, based on interdisciplinary studies, to elucidate the role of eloquence in narrating these stories. The research findings indicate that Houshang Moradi Kermani, through the character of a child narrator, adheres to the requirements of the world of children and the specific language of their narratives. He utilizes tangible and perceptible imagery, which resonates well with the cognitive world of children and teenagers. Attention to the listener in these stories has led to the incorporation of eloquence, narrative mechanisms, and established concepts tailored to the listener.

Keywords: Narrative, Eloquence, Houshang Moradi Kermani, Majid's Story.

Introduction

The rhetoric of narration in any story, including "Majid's Tales," holds great importance. This requires special attention to the audience and the eloquence and clarity of the story. There must be a link between the rhetoric of the narration and the audience,

* Ph.D. Candidate of in Persian Language and Literature Department, Arak University, Iran (Corresponding Author), melogel53@gmail.com

** Assistant Professor of Persian Language and Literature, Arak University, m-akbari@araku.ac.ir

Date received: 16/07/2023, Date of acceptance: 12/09/2023

as the writer, as the creative mind behind each narrative, writes with purpose and reason, which brings meaning to the stories. When a connection is established between the reader and the story, the narrative becomes meaningful, and this is achieved by considering the audience's context in the language.

The narrator of "Majid's Tales" is within the story, but the author, who is an adult, tells the experiences from the perspective of a young narrator. This allows the author to step outside the story as well. Therefore, the author must choose the rhetorical language in a way that maintains the connection of children and adolescents with the story. The internal world of the story is represented by the author and becomes meaningful in connection with the audience. This research examines the appropriateness of the narrative and its rhetoric based on the audience's context. From the selection and combination of words to the imagery and literary language of the tales, everything serves to create an understandable world.

The research background shows that there has been no specific study on the rhetoric of narration in "Majid's Tales." Other related articles include "Examining the Implied Reader in Majid's Tales" and "The Adolescent Narrator and Techniques for Making Events Believable in the Novel Dashtban."

According to Aristotle, one of the benefits of reading stories is catharsis. Kimberley Reynolds believes that novels challenge social norms, and children's books often hide these challenges. The author must be able to engage the audience with the imaginary world they create, which is achieved through language and expression that match the mind and language of the audience. Children's literature in Iran is authoritarian, with one-way communication from the adult to the child. The power of the narrative lies in its rhetorical impact, which is created by the effective combination of thoughts and emotions while reading the narrative. Attention to the audience in the selection and arrangement of the narrative in linguistic and expressive forms is crucial to elicit specific emotional and behavioral reactions in the audience. These reactions result from the reader's negotiation with the text, where signs in each narrative convey meanings and implications to the reader. Children's and adolescent literature must meet the needs of its audience to foster interest and attachment.

Materials & Methods

The aim of this research is to investigate the alignment between narrative and rhetoric in "Qesas-e Majid", focusing on the demands of the audience. This study analyzes the relationship between the narrator and the audience and its impact on the meaningfulness

of the stories. It evaluates how the selection and combination of words, imagery, and literary language contribute to creating a comprehensible world. The research population includes the collection of "Qesas-e Majid" by Houshang Moradi Kermani, and sampling is conducted from the stories and narratives of this collection. The tools used include qualitative content analysis and the study of related texts and articles. The analytical approach involves content analysis and narrative discourse, with a focus on rhetoric and the relationship between the narrator and the audience. Comparison with previous research and the use of relevant literary theories are employed to interpret the data. These methods aim to enhance understanding of narrative rhetoric, its connection with the audience, and a more precise analysis of language and expression in the stories.

Discussion & Result

The key findings of this research are as follows: The coherence of rhetorical eloquence with the cognitive world of children and adolescents, where the author has crafted narratives based on their needs and understanding. Effective use of rhetorical devices such as similes and metaphors, which resonate with the cognitive world of children and adolescents, imparting a consistent and cohesive style to the stories. Attention to palpable details in the narratives that create clear semantic implications, allowing readers to easily connect with the stories, supplemented by footnotes to resolve ambiguities. The narrative eloquence also enhances character and setting portrayal in the stories, as the author adeptly introduces locations and characters while adhering to rhetorical principles, thereby engaging the audience effectively with the narratives.

Conclusion

The findings demonstrate that narrative rhetoric in "Qesas-e Majid" is well-aligned with the cognitive world of children and adolescents. The author skillfully utilizes similes and metaphors to create clear implications, contributing to the cohesive style of the stories and fostering a strong connection with the audience. By addressing ambiguities through explanatory footnotes, the narrative rhetoric enhances character development and setting portrayal. Adherence to these narrative techniques effectively engages the audience with the stories, highlighting their meaningful impact on readers.

Bibliography

Boot, H. Porter (2017). Narrative Literacy, translated by Roya PourAzer and Nima M. Ashrafi, Tehran: Parath. [In Persian]

- Akhundi, Zahra and Hassan Ali Pourmand (2018). Examining the hidden reader in the stories of Majid by Moradi Kermani based on the theory of Eden Chambers, the fifth national conference of modern researches in the field of Iranian language and literature. [In Persian]
- Haji Nasraleh, glory (2003). Moradi Kermani's style from Majid's stories to Anar's smile, Children and Adolescent Literature Research Journal, No. 33 and 34. [In Persian]
- Hassanpour, Hiva (2019). The teenage narrator and the methods of making events believable in Dashtban's novel, Contemporary Persian Literature Journal, No. 28, pp. 115-130. [In Persian]
- Reynolds, Kimberly. (2014). Children's literature, translated by Mehdi Hajjavani, first edition, Tehran: Afog [In Persian]
- Shahabadi, Hamidreza (2003). An introduction to children's literature, a discussion on understanding the concept of childhood, Tehran: Center for Intellectual Development of Children and Adolescents. [In Persian]
- Alavi, Faridah (2017). "Analysis of Narrative Discourse in Two Collections of Tales of Majid and Karak Hooji", Journal of Linguistic Studies, No. 47, pp. 95-118. [In Persian]
- Ghorbani, Khavar, Mohammad Kazem Hashemi and Nishtmanullah Veisi (2014). Investigating the influencing capacity of some symbolic stories of the 1980s on the development of children's religious teachings, Journal of Children's Literature Studies, No. 12, pp. 119-138. [In Persian]
- Cobley, Paul et al. (2021). Literary criticism with a narratology approach, translated by Hossein Payandeh, Tehran: Nilofar [In Persian]

بلاغت روایت در قصه‌های مجید

افسانه غیاثوند*

مهرداد اکبری گندمانی**

چکیده

هر روایتی از عناصری تشکیل شده است که این عناصر روایی نیز با تکیه بر روایت‌شنو و مفاهیم کانونی شده در آن، شکل و شیوه‌های خاصی به خود می‌گیرند. بلاغت روایت، ناظر بر تأثیرگذاری روایت بر روایت‌شنو است که این مهم نیز نشان از خلق آگاهانه روایت‌ها برای انتقال مفاهیم دارد. قصه‌های مجید از جمله آثار داستانی هستند که با محور بازنمایی جهان معرفتی کودک و نوجوان و متناسب با دنیای ذهنی آن‌ها خلق شده است. این پژوهش با روش توصیفی تحلیلی و بر اساس مطالعات بینارشته‌ای در پی تبیین نقش بلاغت در روایت این قصه‌هاست. نتایج پژوهش، حاکی از آن است که: هوشنگ مرادی کرمانی در قالب شخصیتی درون داستانی (راوی خردسال) در خلق روایت به اقتضات دنیای کودک و نوجوان و زبان خاص روایت‌های آن‌ها پایبند بوده و در خلق تصاویر از امور ملموس و محسوس که سازگاری زیادی با جهان معرفتی کودک و نوجوان دارد، بهره برده است. توجه به روایت‌شنو در این قصه‌ها باعث شده است که زبان و بیان قصه‌ها، بلاغت نهفته در آن‌ها، سازوکارهای روایی و مفاهیم کانونی شده در آن‌ها، متناسب با روایت‌شنو بکار گرفته شوند.

کلیدواژه‌ها: روایت، بلاغت، هوشنگ مرادی کرمانی، قصه‌های مجید.

* دانشجوی دکترای گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه اراک ایران (نویسنده مسئول)، melogel53@gmail.com

** استادیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه اراک، m-akbari@araku.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۲۵، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۱

۱. مقدمه و بیان مسئله

از جمله مواردی که در هر روایتی جدا از قصه‌های مجید بسیار حائز اهمیت است، بحث بلاغت روایت است. این امر اقتضائات خاصی می‌طلبد از توجه به روایت‌شنو گرفته که اصل بسیار مهمی است تا شیوایی و رسایی روایت که از دغدغه‌های خالق اثر به حساب می‌آید. بین بلاغت روایت و روایت‌شنو باید پیوند قائل بود بدین معنی که به قول ابوت، پشت هر روایتی یک شعور خلاق به نام نویسنده وجود دارد. قبول اینکه این شعور خلاق بی جهت و بدون دلیل و هدف نمی‌نویسد ما را وارد معناداری روایت‌ها می‌کند. معناداری روایت‌ها نیز زمانی اتفاق می‌افتد که پیوند بین خواننده و روایت خلق شده اتفاق افتاده باشد. این امر یعنی رعایت اقتضای حال مخاطب در زبان و شاید بتوان گفت روایت از این نظر با دانش و علم معانی در ادبیات پیوند سر راست و مستقیمی دارد. چون معانی نیز اقتضای حال مخاطب در کلام است. بلاغت روایت قصه‌های مجید از دو نظر کلی حائز اهمیت است یکی راوی و نقش اوست و دیگری روایت‌شنو و خواننده‌ی فرضی که در هر روایتی وجود دارد.

راوی قصه‌های مجید، راوی درون داستانی است اما به یک اعتبار خارج از داستان هم قرار گرفته است. نویسنده، بزرگسال است اما در قالب یک راوی خردسال، رخدادها را گزارش و ارائه می‌کند. بزرگسالی نویسنده به او این امکان را می‌دهد که خارج از روایت قرار بگیرد و اینکه نویسنده، راوی روایت‌هایی است که تجربه‌ی زیسته اوست و از زبان شخصیت درون داستانی، آن‌ها را بیان می‌کند پس در درون داستان هم قرار دارد. این مسأله، اقتضائاتی دارد از جمله این که شعور خلاق پشت روایت، قصه‌های مجید را نه برای بزرگسالان بلکه برای جهان معرفتی کودک-نوجوان نوشته است. پس باید زبان بلاغت خود را بسیار دقیق انتخاب کند که پیوند کودک-نوجوان از دنیای داستان بریده نشود.

می‌توان چنین گفت که یک جهان درون داستانی وجود دارد که نویسنده آن را بازنمایی کرده است و یک جهان برون داستانی وجود دارد که در پیوند با روایت‌شنو معنادار می‌شود و نویسنده باید با پایبندی به جهان معرفتی خواننده، جهان درون داستانی خود را بازنمایی کند.

مسأله‌ی اصلی این پژوهش، پرداختن به تناسب روایت و بلاغت نهفته در آن بر اساس اقتضائات روایت‌شنو است. از محورهای انتخاب و ترکیب کلام گرفته است که سبک نویسندگی قصه‌های مجید را شکل می‌دهند تا تصویر و زبان ادبی قصه‌ها گرفته که همگی در خدمت خلق یک دنیای کاملاً قابل فهم هستند، در این مقاله مورد توجه واقع شده است.

۲. پیشینه پژوهش

در مورد بلاغت روایت در قصه‌های مجید تحقیق و پژوهشی خاص انجام نشده است اما می‌توان به برخی از پیشینه‌هایی که تنها جنبه تکمیلی و توضیحی بیشتری دارند و طرح مسأله این مقاله را برجسته می‌کنند اشاره کرد. آخوندی و پورمند در مقاله‌ای تحت عنوان «بررسی خواننده نهفته در قصه‌های مجید اثر مرادی کرمانی بر اساس نظریه ایدن چمبرز» (۱۳۹۸) به بحث روایت‌شنو اما در قالب خواننده‌ی نهفته در قصه‌های مجید پرداخته‌اند. توضیح آنکه در یک تقسیم‌بندی می‌توان روایت‌شنوها را به روایت‌شنو آشکار و نهفته تقسیم کرد که در مقاله مذکور تنها به روایت‌شنو آشکار، آن هم بر اساس نظریه چمبرز پرداخته است و تفاوت این پژوهش با مقاله مذکور نه تنها در روش و دایره دلالت‌یابی‌هاست بلکه در نوع نگاه و منظر نیز این تمایز وجود دارد به گونه‌ای که نتایج دو پژوهش، بسیار با هم متفاوت هستند. حسن‌پور (۱۳۹۹) در مقاله «راوی نوجوان و شگردهای اعتمادپذیرکردن رویدادها در رمان دشتبان» با تکیه بر رمان دشتبان به ضرورت تناسب راوی با فضای بازنمایی شده در جهان داستان پرداخته است و مصداق‌های این ناسازواری را نشان داده است. همچنین می‌توان به برخی مقالات دیگر نیز که تا حدودی به روشن‌تر شدن ابعاد مسأله کمک می‌کنند، اشاره کرد مانند «تحلیل گفتمان روایی در دو مجموعه داستان قصه‌های مجید و کرک هویجی» و «سبک مرادی کرمانی از قصه‌های مجید تا لبخند انار».

۳. چهارچوب نظری

به تعبیر ارسطو یکی از فواید خواندن قصه‌ها و داستان‌ها، روان‌پالایی است «یعنی نوعی پاکسازی عاطفی که پیامد تغییرات ناگهانی در رویدادهای پیرنگ است» (کُلی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۶۶) به همین دلیل، لیزا زانشاین، داستان‌های روایتی را نوعی اردوی آموزشی برای عواطف توصیف می‌کند (همان). کیمبرلی رنلدز (Kimberley Reynolds) معتقد است رمان‌ها معمولاً هنجارهای اجتماعی را به چالش می‌کشند و کتاب‌های کودک، این چالش‌ها را غالباً در خود پنهان می‌کنند. هدف نویسندگان از نوشتن برای کودکان، شاید گستردن بینش آن‌ها به روی حقایق بیرون از هنجارهای فرهنگ حاکم باشد؛ تا اندیشه و رفتارهای نوین و مغایر با تربیون‌های رسمی را در مخاطبان خود پرورش دهند (رنلدز، ۱۳۹۴: ۶۹-۷۱).

قالب داستان بنابر سیر روایی آن و درگیر کردن ذهن مخاطبان خود به وقایع و رخدادهایی که در جهان برساخته اتفاق می‌افتد همواره یکی از قالب‌هایی است که تناسب و پیوند خوبی با

ذهن و زبان کودک و نوجوان دارد به شرط آنکه نویسنده، آگاهانه و بر اساس ترفندهایی اندیشیده بتواند مخاطب را با خود همگام کند و او را با جهان تخیلی برساخته خود همراه کند که این مهم میسر نمی‌شود مگر با زبان و بیانی متناسب با ذهن و زبان روایت‌شنو. روایت‌شنو در داستان‌های کودک و نوجوان یک روایت‌شنو معمولی نیست بلکه ساختار ذهنی و زبانی ویژه‌ای دارد و شاید این مسأله به ذات ادبیات این رده سنی و پیوندی که با مخاطب آن برقرار می‌کند، مربوط باشد چرا که به باور برخی از پژوهشگران، ادبیات کودک در ایران، ادبیاتی اقتدارگرایانه است. در این ادبیات، الگوی جریان ارتباطات یک طرفه و از سوی بزرگسال به سوی کودک جاری است. این ادبیات همچنان به رسالت‌های آموزشی و تربیتی خود وفادار است که بر اساس نیازهای کودک و نهاد دوران کودکی در دوران مدرن، کارکردی کاملاً عقلانی و بهنجار تلقی می‌شد. طبق پژوهش‌های انجام شده، در ادبیات کودکان و نوجوانان، دو نوع اقتدارگرایی مطرح است؛ «اقتدارگرایی سنی» که

از طریق سلطه جریان ارتباطی یک طرفه از سوی بزرگسال به کودک، در قالب ادبیات آموزشی و تربیتی، فعلیت می‌یابد و دیگر «اقتدارگرایی جنسیتی» که در این نوع از اقتدار، آن چه اصالت دارد، دنیای تجربیات مردانه و تصاویری است که از این دنیا در قالب ادبیات کودک، به خورد کودکان داده می‌شود (کرمانی، ۱۳۷۴: ۲۵).

هر روایتی در پیوند با روایت‌شنو آن، معنا و دلالت می‌یابد و «قدرت روایت در تأثیر بلاغی‌اش نهفته است. این تأثیر مربوط به تمام عناصری از متن است که باعث ایجاد ترکیبی مؤثر یا شاید هم کم اثر از افکار و عواطف در هنگام خواندن روایت در مخاطب می‌شود» (ابوت، ۱۳۹۷: ۸۶). بنابراین، توجه به روایت‌شنو در معنای گزینش و چینش خاص روایت در قالب‌های زبانی و بیانی است که آگاهانه از سوی راوی اصلی داستان هدایت می‌شود تا واکنش‌های عاطفی و رفتارهای خاصی در روایت‌شنو برسازد. این واکنش‌ها حاصل مذاکره خواننده با متن است به این معنی که در هر روایتی، نشانه‌هایی وجود دارد که دلالت‌های خاصی دارند و خواننده یک روایت با توجه به جهان معرفتی خود، معانی و دلالت‌ها را کشف می‌کند و شکاف‌ها را پُر می‌کند که این مهم نیز میسر نمی‌شود تا به تعبیر آیزر (تامس، ۱۴۰۱: ۱۳۱)، تأثیر متن بر خواننده اتفاق نیفتد.

ادبیات به تناسب تعهدی که در مقابل مخاطبان و جامعه دارد، باید بتواند پاسخگوی نیازهای آن‌ها باشد. ادبیات کودک و نوجوان هم از این قاعده مستثنی نیست و کودک باید بتواند ابعاد

بلاغت روایت در قصه‌های مجید (افسانه غیاثوند و مهرداد اکبری گندمانی) ۲۰۹

گوناگون نیازهای فطری و جمعی خود را در آن بیابد تا به آن علاقه و دلبستگی پیدا کند (قربانی و همکاران، ۱۳۹۴: ۸).

۴. بلاغت روایت در قصه‌های مجید

قاعده‌ی انتخاب و ترکیب در زبان به این نکته اشاره دارد که کلمات در محورهای جانشینی و همنشینی چطور می‌توانند قرار بگیرند و چیده شوند که سبک‌های مختلف ادبی شکل بگیرد. زبان در قصه‌های مجید یک زبان ساده، صمیمی و قابل فهم است و خواننده با دنیای بازنمایی شده احساس بیگانگی نمی‌کند:

مش اسدالله بغل ریشش را خاراند و بنا کرد به پخ پخ خندیدن. دندان نداشت پخ پخ می‌خندید. خنده‌اش خیلی بانمک بود... (مرادی کرمانی، ۱۳۹۹: ۱۳).

انتخاب تعبیر پخ‌پخ خندیدن که زبان را عامیانه کرده است در ترکیب با فعل بنا کردن (که جزو فعل‌های آغازین است و کاربردی عامیانه دارد) و تناسب آن‌ها با عمل ریش خاراندن که از شخصیت شکل گرفته و صفت با نمک هم برای او در نظر گرفته شده است همگی نشان از توجه نویسنده به ساحت‌های زبان دارد. در مجموع نیز همین زبان، یک تصویر ملموس و کاملاً محسوس از شخصیت بازنمایی شده در ذهن خواننده شکل می‌دهد که کاملاً برای او قابل درک و لمس است.

بی‌بی حرفم را قبول نکرد هر چه گفتم زیر بار نرفت. می‌گفت خوب برو امتحان بده، مگر قراره که به جای خودت، عکست امتحان بده؟ (همان: ۱۰۰).

انتخاب واژه‌ی «امتحان» به جای امتحان در خدمت شخصیت‌پردازی از شخصیت بی‌بی در مقام انسان بیسواد است که کلمات را درست ادا نمی‌کند همچنین منطق کلام نیز کاملاً در خدمت بازنمایی دنیای بی‌بی است چون در ذهن و زبان بی‌بی، لزومی ندارد که برای کارنامه و یا به قول مجید، تصدیق، عکس گرفته شود و از سوی دیگر، عکس گرفتن، هیکل زیبا و تنومند می‌خواهد که مجید ندارد

آخر خودت فکر کن، بشین کلاهت را قاضی کن، برو جلو آینه قیافهات را ببین، ببین این قیافه‌ای را که تو داری به درد عکس می‌خوره یا نه؟ باز اگر گردن کلفت و صورت چاق و سرخ و سفیدی داشتی، بد نبود ولی تو فکر نمی‌کنی با این قیافه و هیکل، عکست چی از کار در می‌آد؟ کسی معمولاً از خودش عکس می‌اندازه که هیکلش قابل عکس انداختن باشه نه تو که قد و بالات عینهو چوب کبریته... (همان: ۱۰۰).

این نکته که عکس گرفتن قیافه‌ی خاصی می‌خواهد، قد و بالای ویژه‌ای می‌طلبد و در مجموع شخصیت خاصی باید عکس بگیرد می‌تواند جزو ابرپیرنگ‌ها باشد. ابوت در این خصوص بحث جالب توجهی دارد او می‌گوید

به نظر می‌رسد برخی از ابرپیرنگ‌ها همگانی و فراگیر باشند مانند سفر اکتشافی، داستان انتقام و افسانه‌های ادواری مرگ و تولد دوباره. اما هر چه ابرپیرنگ بیشتر مختص یک فرهنگ باشد، تأثیر عملی آن بر زندگی روزمره‌ی مردم آن فرهنگ بیشتر خواهد بود. هر فرهنگ بومی، ابرپیرنگ خاص خودش را دارد و برخی از این نسخه‌های بومی شده‌ی ابرپیرنگ‌های جهانی‌اند (ابوت، ۱۳۹۷: ۹۸).

می‌توان تصور عکس گرفتن در جهان معرفتی بی‌بی را ابرپیرنگ زمانه‌ی او دانست. ویژگی‌ای که نه تنها بی‌بی بلکه تمام هم‌سن و سال‌های او از عکس گرفتن دارند. شاید این نکته اقتضای زمان و دوره‌ای است که بی‌بی در آن زیسته است. این ابرپیرنگ برای او مقدس است و باوری نهادینه شده است که نمی‌تواند خارج از آن را تصور کند. مخصوص فرهنگ‌ی است که در وجود او نهادینه شده و بیرون راندن آن اگر نگوییم محال بلکه بسیار سخت است. «بنابر گفته‌ی کرموند، این ابرپیرنگ‌ها تشکیل دهنده‌ی ساختار اسطوره‌شناختی یک جامعه است که ما از آن‌ها آرامش می‌یابیم و ممکن است چون و چرا در آن‌ها را برنتابیم» (به نقل از ابوت، ۱۳۹۷: ۹۹).

نکته‌ی دیگری که ابوت بر آن تأکید می‌کند پیوند ابرپیرنگ با شخصیت است از دید او، ابرپیرنگ‌ها، شخصیت‌ها را به تیپ نزدیک می‌کنند و از آن‌ها تیپ می‌سازند (همان: ۱۰۱). شخصیت بی‌بی، بیش از آن که شخصیت باشد، تیپ است و نماینده‌ی تمام شخصیت‌هایی است که در جامعه‌ی آن روایت می‌زیسته‌اند. این نکته را می‌توان از درد دل‌های بی‌بی با همسایه‌ها و افراد دور و نزدیک خود دید. همان جاهایی که بی‌بی از کارهای مجید به جان می‌آید و هر بار به شیوه‌های مختلف نزد دیگران شکوه و شکایت می‌کند. «این بود که وقتی بی‌بی یقه‌ی یکی‌شان را می‌گرفت و سر درددلش باز می‌شد، خودم را می‌کشیدم کنار...» (مرادی کرمانی، ۱۳۹۹: ۱۳۰).

«مثل همیشه بی‌بی نتوانست حرف را تو دلش نگه دارد. قضیه را به مدرسه کشاند. زنگ دوم آمد تو مدرسه تا آشی برایم بپزد که رویش یک وجب روغن باشد» (همان: ۲۹۵).

«بی‌بی، حاجی را صدا کرد. کشیدش کنار. مدتی با هم پیچ کردند. نفهمیدم چی گفتند. اما صدای حق‌ها و گریه‌ی بی‌بی را شنیدم...» (همان: ۵۹۶).

در تمام این موارد، بی‌بی، نماینده‌ی یک تیپ است که نمی‌توانند دنیای کودک-نوجوان را درک کنند. همین باعث تقابلهایی می‌شود که در سراسر روایت قصه‌های مجید وجود دارند و روایت را پیش می‌برند و به آن جذابیت خاصی می‌دهند. مجید، شخصیتی است که می‌خواهد تیپ‌ها را بشکند و ثابت کند که باورهای این دسته از تیپ‌ها درست نیست اما همواره شکست می‌خورد چون در این تقابل، او تنهاست و با یک فرهنگ نهادینه شده روبرو است.

تمام دنیای بازنمایی شده در زبان، قابل لمس و درک است و این نکته در سراسر روایت قابل پیگیری است و یکی از دلایل اصلی ارتباط برقرار کردن خواننده با دنیای داستان به شمار می‌آید که در محور انتخاب و ترکیب کلام، نویسنده، دقت لازم و کامل داشته است.

در سطح ادبی کلام نیز کنایه‌ها، تشبیه‌ها و مجازهای زیادی بکار گرفته شده‌اند که نه تنها دنیای روایت را برای خواننده غیرواقعی نکرده‌اند بلکه خواننده کاملاً خود را وسط دنیایی می‌یابد که انگار خود در حال تجربه‌ی آن است. تصاویر داستانی برای مجسم کردن وضعیت در ذهن خواننده به کار گرفته می‌شوند برای نمونه وقتی از زبان مجید گفته می‌شود که: «تو کلاس بودم که بی‌بی آمد سراغم. تا چشمم بهش افتاد مثل تیر از در کلاس زدم بیرون» (همان: ۱۰۴). مشبه‌به تیر در خدمت کنشی است که نهایت سرعت را مجسم کند. یا وقتی می‌گوید: «بی‌بی عینهو اسفندی که روی آتش بیفتند از جاش پرید» (همان: ۱۹۵) مشبه‌به اسفند یک تجربه‌ی زیسته‌ی مشترک انسان‌هاست که به محض قرار گرفتن در جایگاه مشبه‌به، قابل فهم است و تصویری رسا و شیوا به دست می‌دهد که موقعیت و حال و روز شخصیت را می‌توان از خلال آن فهمید.

کنایه‌های بکار گرفته شده نیز جز چند مورد که دایره‌ی دلالتی آن در محیط و جغرافیای کرمان باقی مانده است همگی قابل فهم هستند. کنایه‌هایی از قبیل تیرمان به سنگ خورد (همان: ۱۹۶) در معنای به مُراد نرسیدن یا دندان گرد بودن (همان) که کنایه از صفت است برای به تصویر کشیدن ویژگی طمّاع بودن یک شخصیت. همچنین ضرب‌المثل‌هایی که در داستان وجود دارند و البته برخلاف تمام تصاویر دیگر، در پاورقی توضیح داده شده‌اند و نشان از تعلق داشتن به یک منطقه‌ی جغرافیایی خاص است همگی در مجموع بلاغت داستان را شکل داده‌اند.

در ادامه برای روشن‌تر شدن بلاغت داستان، جدولی از تشبیه‌ها، کنایه‌ها و در مجموع هر چیزی که بلاغت روایت در قصه‌های مجید را تشکیل می‌دهند، به دست داده می‌شود. سپس در

ادامه، تناسب و پیوند بلاغت داستان با امر بازنمایی شده در هر بخش شرح و توضیح داده می‌شود تا بهتر پیوند این بلاغت‌ها با جهان معرفتی کودک و نوجوان مشخص و روشن شود:

۱.۴ کنایه‌هایی که در خدمت تصویرسازی و رخداد‌های داستانی هستند

مفاهیم مد نظر نویسنده در مقام راوی داستانی	کنایه‌ها
کنایه از ترس حاکم شده بر شخصیت داستانی	نزدیک بود زهرام آب شود
کنایه از کم ارزش یا بی‌ارزش بودن شخصیت	حنایش پیش مادر بزرگ رنگ نداشت
کنایه از سخت مجازات شدن شخصیت یا کنشگر	پوست از کله‌ام می‌کند
کنایه از تنبیه و مجازات کردن شخصیت یا کنشگر	عجب آشی برایش پخته بودم
کنایه از جرأت و جسارت انجام کاری نداشتن	دلش را نداشتم
کنایه از خل و چل بودن	عقل من پاره سنگ بر می‌دارد
کنایه از بلد و آشنا بودن به چیزی	حقه‌های قدیمی شاگرد مدرسه‌ای‌ها را فوت آب بود
کنایه از توانایی در انجام کاری	گلیم خودم را از آب کشیدم
کنایه از دست خالی بودن و ناتوانی در جواب دادن	چتتهام خالی شد
کنایه از خوشحال شدن	گل از گلم شکفت
کنایه از دنبال کار خود گرفتن و بی‌توجه بودن به خواسته‌ها و توقعات دیگران	موها خر خودشان را سوار بودند
کنایه از بی‌آبرو کردن کسی نزد دیگران	مرا جلوی او سکه‌ی یک پول کرد
کنایه از گذران زندگی بر یک منوال	اگر در به همین پاشنه می‌چرخید
کنایه از بی‌توجهی کردن و احساس مسؤولیت نکردن	شانه خالی می‌کرد
کنایه از ضد حال زدن به کسی	نوکم را قیچی کرد و نطقم پاک کور شد
کنایه از سر را پایین انداختن و خود را به آن راه زدن (کنایه‌ای محلی که نویسنده در پاورقی توضیح داده است)	گوش‌هایم را شل می‌گرفتم
کنایه از توانایی و قدرت انجام کاری داشتن	خرش هم توی فرهنگ می‌رود
کنایه از مزاحم کسی شدن	موی دماغش شدیم
کنایه از التماس کردن و بیقراری کردن	عز و جز کردیم
کنایه از التماس کردن و کمک و یاری خواستن از کسی	دست به دامنش شدیم
کنایه از مطلع شدن و آگاه شدن از چیزی	شستمان خبردار شد
کنایه از پا را از گلیم خود دراز کردن (کنایه‌ی محلی که نویسنده در پاورقی	کسی که خرش رو توی خر علاف‌ها

بلاغت روایت در قصه‌های مجید (افسانه غیاثوند و مهرداد اکبری گندمانی) ۲۱۳

مفاهیم مد نظر نویسنده در مقام راوی داستانی	کنایه‌ها
توضیح داده است)	برونه بیچاره‌س
کنایه از خوشحال بودن و خوشحالی کردن	با دُمم گردو می‌شکستم
کنایه از جمع کردن خود، از ترس تسلیم شدن (توضیحات نویسنده در پاورقی)	بیچاره فوری ماست‌ها را کیسه می‌کرد
کنایه از دور شدن شخصیت از محل	دمش را می‌گذاشت روی کولش
کنایه از فکر و خیال انجام کاری در سر داشتن	فیلم یاد هندوستان می‌کرد
کنایه از نتیجه ندادن کنش کنشگر	تیرمان به سنگ خورد
کنایه از صفت در معنای پول پرست بودن شخصیت	آدم بد عتق و دندان گردی بود
کنایه از گریه کردن و اشک ریختن	آب غوره‌ی مفصلی گرفت
کنایه از در همه حال به کسی کمک کردن و باری رساندن	از سفیدی نمک تا سیاهی زغال، جورمان را می‌کشید
کنایه از طمع کردن	چند نفر هم دندان تیز کرده بودند که آن را از چنگش در بیاورند
کنایه از شکوفا شدن چیزی (در اینجا جنبه‌ی منفی دارد)	بدشانسی مان گل کرد...
کنایه از تسلیم شدن	فوری دکانش را تخته کرد
کنایه از متلک گفتن و حرفهای ناهموار زدن	به گوشمان لغز خواند
کنایه از دست برداشتن از لجاجت	از خر شیطان پیاده شود
کنایه از ناسازگاری کردن با هم	آبمون توی یک جوب نمیره
کنایه از رسوا شدن و ناجور شدن وضعیت برای کنشگر	اوضاع بدجوری بیخ پیدا کرد
کنایه از تحمل کردن	دندان روی جگر گذاشتم
کنایه از تحمل کردن	سوختم و ساختم
کنایه از روال خاصی پیش گرفتن	افتاد رو دنده‌ی گریه
کنایه از نامساعد دیدن وضعیت	هوا را پس دیدم
کنایه از دست خالی ماندن و فریب خوردن	دست و بالم برود تو پوست گردو
کنایه از بهانه پیدا کردن از کسی	همین قضیه را دستمال دست کرده بود
کنایه از تنبیه و مجازات کردن کسی	آشی برات پخته که یک وجب روغن روشه
کنایه از بی آبرویی بار آوردن	چه دسته گلی به آب داده‌ام
کنایه از خوشحالی کردن	کبکش خروس می‌خواند
کنایه از آدم کوتاه قد (توضیحات نویسنده در پاورقی؛ کنایه‌ی محلی)	میخ طولیه‌ی خروس (خطاب به کسی)
کنایه از کار خوب کردن	مثل برق خبر گل کاشتم را به بی‌بی

مفاهیم مد نظر نویسنده در مقام راوی داستانی	کنایه‌ها
	رساندم
کنایه از در نظر نگرفتن موقعیت	گز نکرده پاره کردم
کنایه از زود رنجیدن و واکنش نشان دادن (توضیحات نویسنده در پاورقی؛ کنایه‌ی محلی)	بزش از کوه بالا می‌رفت
کنایه از سخت‌عصبانی شدن (توضیحات نویسنده در پاورقی)	کفرم بالا اومد
کنایه از از پس کسی برآمدن (توضیحات نویسنده در پاورقی؛ کنایه‌ی محلی)	این بابا از آن‌هایی نیست که بشود باش به جوال رفت
کنایه از خود را مطرح کردن، خود را قاتی آدم‌های حسابی کردن مثل ریگ که خود را قاتی جو و غله می‌کند (توضیحات نویسنده در پاورقی؛ کنایه‌ی محلی)	این بود که خودم را ریگ تو جو کردم
کنایه از نادیده گرفتن و فراموش کردن	کت مرا پشت گوش بیندازد
کنایه از لو رفتن مسأله‌ای یا چیزی	این جریان جایی درز پیدا کند
کنایه از ظاهر شدن، مواجه شدن، رو در رو شدن	نمی‌شود جلو بی‌بی آفتابی شد
کنایه از کمک کردن	دستی زیر بالم بگیری
کنایه از صاف و ساده بی‌رودربایستی	راستا حسینی گفتم
کنایه از بی‌ارزش و بی‌اعتبار کردن کسی	سنگ روی یخم کرد
کنایه از حرف خود را ثابت کردن، جای پای خود را محکم کردن (توضیحات نویسنده در پاورقی)	باید میخ را درست بکوبم
کنایه از نشستن به حالت افسرده و به شکلی که غم و اندوه از آن نمایان شود (توضیحات نویسنده در پاورقی)	بدجوری رفتم توی خودم و قنبرک ساختم
کنایه از همدست شدن، دست به دست هم دادن و هم پیمان شدن	من و اصغر دست به یکی کردیم

در پیوند با بلاغت قصه‌های مورد بررسی و با تکیه بر کنایه‌ها می‌توان گفت:

- کنایه‌های به کار گرفته شده در قصه‌های مجید از نظر پراکندگی و توزیع آن‌ها در سطح داستان‌ها جالب توجه هستند. هوشنگ مرادی کرمانی در مقام راوی اصلی این قصه‌ها به بلاغت داستان خود توجه کافی و وافعی داشته است. به عبارت دیگر، کنایه‌ها با توجه به رخدادهای داستانی و در موقعیت‌های مختلف در تمام قصه‌های مجید به کار گرفته شده‌اند. این نکته گویای اهمیت و ارزش این مبحث است که نویسنده در مقام راوی داستانی و برای جذب مخاطب، توزیع یکسان و متناسبی در حوزه‌ی کنایه در سطوح مختلف داستانی داشته است و مخاطب این قصه‌ها هم کم کم با دنیای بازنمایی شده

ارتباط و پیوند می‌گیرند و هم آن که در طول داستان با رخداد‌های آن الفت می‌گیرند و به این شیوه نیست که یک بخش از روایت، پُر از کنایه و بخشی دیگر خالی از آن باشد. تناسب در سطح کنایه‌ها به خوبی رعایت شده است و این یک نوع مخاطب‌اندیشی است.

- نکته‌ی دیگری که می‌توان گفت آن است که کنایه‌ها از نظر ساده بودن، عامیانه بودن، محلّی بودن (مربوط به جغرافیای خاصی که بازنمایی تجربه‌ی مشترک آن انسان‌ها باشد و دلالت‌های خاصی در بر داشته باشند) و... قابلیت تقسیم‌بندی دارد. برای همه فهم بودن و آن که مخاطب بتواند با دنیای بازنمایی شده ارتباط بگیرد در کنایه‌های محلّی، نویسنده در مقام راوی سعی کرده است دلالت‌های معنایی این دست از کنایه‌ها را توضیح دهد. از یک سو، نویسنده نمی‌توانسته است از این کنایه‌ها بگذرد چون با نشان دادن این کنایه‌ها در بافتار روایت خود، به مکان رخدادها، برجستگی داده است و از سوی دیگر برای آن که مخاطب بتواند معنای آن‌ها و حوزه‌ی دلالتی آن‌ها را کشف کند و با رخداد‌های داستانی پیوند و ارتباط بگیرد سعی کرده است خارج از داستان و در پاورقی همان صفحه، معنا و دلالت کنایه‌های محلّی را مشخص و روشن کند. کنایه‌های ساده و عامیانه نیز که جزو فصول مشترک ما انسان‌ها در جغرافیای ایران زمین است در روایت قصه‌های مجید به وفور دیده می‌شود. این نوع کنایه‌ها هم قابل فهم هستند و مخاطب به خوبی آن‌ها را درک می‌کند و هم به وجود آورنده‌ی یک حس خاص و صمیمیت ویژه در مخاطب هستند و مخاطب احساس بیگانگی و غریبی با رخدادها، موقعیت‌ها و... نمی‌کند. برای نمونه وقتی کنایه‌ی «دست به یکی کردن» در معنای هم پیمان و هم عهد شدن در متن روایی قصه‌های مجید دیده می‌شود این نوع کنایه دلالت جهان شمول در زبان و ادبیات فارسی آن هم در حوزه‌ی عامیانه بودن و کاربرد گسترده‌ی آن دارد. می‌توان کنایه‌های بسیار زیادی را از جدول بالا به عنوان مثال ذکر کرد که همگی عامیانه و ساده هستند و مخاطب و یا به اصطلاح علمی آن، روایت‌شنو به خوبی با آن‌ها ارتباط برقرار می‌کند.

- کنایه‌ها در موقعیت‌های مختلف داستانی به کار گرفته شده‌اند؛ اما بیشتر کنایه‌ها حالتی درون‌گرایانه و در قالب حدیث نفس برای اظهار نظر در مورد شخصیت‌ها، رخدادها و... در متن روایی گنجانده شده‌اند. برای نمونه وقتی از زبان مجید این نوع کنایه بیان می‌شود که «این بابا از آن‌هایی نیست که بشود باش به جوال رفت» در حقیقت مجید در مورد

یکی از شخصیت‌ها و کنشگران داستانی اظهار نظر کرده است. این نوع کنایه (که محلی است و نویسنده در پاورقی نیز دلالت معنایی آن را توضیح داده است) بیشتر شکل یک حدیث نفس است که مخاطب، منظر و نظرگاه راوی درون داستانی را فهم می‌کند. نمونه‌ی دیگر مثلاً وقتی مجید می‌گوید «کفرم بالا اومد» در حقیقت، وضعیت و حالت خود را در مورد رخدادی بیان می‌کند که از طریق این کنایه می‌توان جبهه‌گیری و سوگیری راوی را در مورد رخداد داستانی فهمید و حالت او را نیز دریافت. همچنین وقتی می‌گوید «گز نکرده پاره کردم» در حقیقت یکی از ابعاد وجودی شخصیت خودش را که در نظر گرفتن موقعیت است، بیان می‌کند و این بُعد وجودی، دلالتی تام و تمام دارد با دنیای کودک - نوجوان که تمام قصه‌ها در خدمت بازنمایی این جهان معرفتی هستند یا وقتی مجید می‌گوید «تیرمان به سنگ خورد» از نمادهایی برای بیان مفاهیم مد نظر خود استفاده می‌کند که عام و جهان شمول هستند. سنگ، نماد سختی و مقاومت است و تیر نیز نماد برندگی و نفوذ کردن در چیزی. تناقض این دو نماد در کنار هم و همچنین مشخص و روشن بودن این نکته که تیر هرچقدر تیز و پر قدرت هم باشد باز نمی‌تواند در سنگ اثر کند امری است مسلم و روشن. تقابل این دو، یک نوع دلالت معنایی خاص ایجاد می‌کند که در عین سادگی و وضوح و روشن بودن ابعاد آن برای مخاطب، ایجاد لذت هم می‌کند و مخاطب به خوبی می‌تواند با این کنایه‌ی عامیانه ارتباط و پیوند بگیرد.

- اگر بخواهیم از نظر نوع کنایه (کنایه از فعل، کنایه از صفت، کنایه از موصوف) کنایه‌های به کار گرفته شده را تقسیم‌بندی کنیم بیشتر کنایه‌های به کار گرفته شده در قصه‌های مجید از نوع کنایه از فعل است. به عبارت دیگر، کنایه‌های از فعل، کنایه‌هایی هستند که هوشنگ مرادی کرمانی در مقام راوی اصلی داستان و از زبان راوی درون داستانی (مجید) آن‌ها را در بلاغت داستان خود به کار برده است. این نوع کنایه‌ها در طول ادب فارسی نیز کاربردی گسترده داشته‌اند و از آن دست کنایه‌هایی هستند که با ذهن و زبان مخاطب و خواننده بیشتر از سایر کنایه‌ها (صفت و موصوف) ارتباط می‌گیرند و سازگاری دارند. کنایه‌هایی مانند «دسته گل به آب دادن»، «سوختن و ساختن»، «دندان روی جگر گذاشتن»، «درز پیدا کردن»، «دکان تخته کردن»، «دست و بال تو پوست گردو رفتن»، «هوا را پس دیدن» و... همگی از نوع کنایه‌هایی هستند که تحت عنوان کنایه از فعل در ادبیات فارسی شناخته می‌شوند. این نوع کنایه‌ها کاملاً با ذهن و زبان مخاطب

سازگاری دارند و با توجه به بافتار و ساختار قصه‌های مجید و توجه به این نکته که این قصه‌ها بیشتر برای مخاطب کودک - نوجوان نوشته شده‌اند و در خدمت بازنمایی دنیا و جهان معرفتی کودک - نوجوان نیز هستند، و فور این نوع کنایه‌ها طبیعی است و نشان از آن دارد که تناسب‌های سطوح روایتی رعایت شده است. در کنار این دست از کنایه‌ها، کنایه‌هایی دیگری نیز مانند «دندان گرد» که کنایه از صفت است و برای اشاره به طمّاع بودن و پول پرست بودن به کار می‌رود یا کنایه‌ی محلی «میخ طویله‌ی خروس» که کنایه از صفت است و در معنای کوتاه قد بودن به کار می‌رود. این دست کنایه‌ها در قیاس با کنایه‌های فعلی بسیار ناچیز هستند و اصولاً نیز اگر محلی باشند در پاورقی همان صفحه توضیح داده شده‌اند و اگر هم محلی نباشند دلالت معنایی آن‌ها بسیار واضح و روشن است و اختلالی در فهم مخاطب و خواننده‌ی قصه‌ها ایجاد نمی‌کنند.

- سایر کنایه‌های به کار گرفته شده در قصه‌های مجید نیز کنایه‌هایی تکراری و کاربردی هستند که در طول ادب فارسی و بین مردم به صورت عامیانه کاربرد دارند و متناسب با جهان معرفتی کودک - نوجوان در متن قصه‌های مجید به کار رفته‌اند. برای نمونه کنایه‌های «دست به دامان شدن»، «شانه خالی کردن»، «گلیم خود را از آب بیرون کشیدن»، «پشت گوش انداختن»، «آفتابی شدن»، «گل کاشتن»، «کبک کسی خروس خواندن»، «آش پختن برای کسی»، «دندان روی جگر گذاشتن»، «پیاده شدن از خر شیطان»، «بیخ پیدا کردن مسأله‌ای» و... همگی از نوع کنایه‌هایی هستند که به راحتی می‌توان دلالت‌های معنایی آن‌ها را فهمید و متناسب با محتوای حاکم بر بخش، آن‌ها را نیز در پیوند با مفاهیم بازنمایی شده درک کرد.

- نکته‌ی نهایی و در واقع آخرین نکته‌ای که در مورد کنایه‌های به کار گرفته شده در متن قصه‌های مجید می‌توان مطرح کرد آن است که عناصری که کنایه‌ساز شده‌اند یا به عبارت بهتر، عناصری که کنایه‌ها را خلق کرده‌اند، عناصری هستند که مخاطب و خواننده با آن‌ها مانوس و آشنا هستند و از نوع غریب و عجیب نیستند که جهان معرفتی کودک - نوجوان نتواند آن‌ها را درک کند. عناصری مانند: کوه، بز، کبک، خروس، سنگ، میخ، یخ، دسته گل، آش، روغن، دستمال، گردو، دست، دنده، گریه و... که همگی هم محسوس هستند و از جهان محسوسات به شمار می‌روند و هم یک کودک - نوجوان آن‌ها را دیده، درک کرده و شناخت کافی و وافی نسبت به آن‌ها دارد. این شناخت‌ها، درک کردن‌ها و متعلق بودن این عناصر به جهان محسوسات، همگی در

روشن بودن دلالت‌های واژگانی و سپس کشف تناسب و پیوند واژه‌ها با هم باعث شده است که مخاطب - کودک نوجوان به خوبی بتواند با این کنایه‌ها ارتباط و پیوند بگیرد

در تعریف ادبیات کودک، محور اصلی، کودک و ویژگی‌ها و علائق اوست. با درک این ویژگی‌ها و علائق، تعریف ادبیات هم روشن می‌شود. وقتی میزان موفقیت یک اثر ادبی را مورد بررسی قرار می‌دهیم در پی آن هستیم که دریابیم این اثر ادبی تا چه حد توانسته است خواننده‌ی خود یعنی کودک را تحت تأثیر قرار داده است (شاه‌آبادی، ۱۳۸۲: ۲۸-۲۷).

این سخنان نشان از آن دارد که بازنمایی وقایع و رخداد‌های داستانی باید در حد توان، شناخت و معرفت کودک - نوجوان باشد تا بتواند او را تحت تأثیر قرار داده و یا باعث الگوبرداری او از امر بازنمایی شده شود.

در هر سن و سالی که باشیم فقط داستانی ما را قانع می‌کند که با اصول و اندیشه‌های ما منطبق باشد. شخص بزرگسال از روی تجربه می‌داند که برای فهم جهان، چهارچوب‌های فکری بی‌شماری وجود دارد. اندیشیدن در قالب فکری دیگری غیر از چهارچوب فکری خود، هرچند دشوار به نظر می‌رسد، اما غیرممکن نیست. این موضوع می‌تواند به ویژه درباره‌ی کودکان صدق می‌کند او قصه‌ای را می‌پسندد که مناسب اندیشه‌ی او باشد. اندیشه‌ی کودک، جاندارپنداری است (او اشیاء و پدیده‌های طبیعت را جاندار می‌پندارد) (بتلهایم، ۱۳۹۳: ۷۷).

۲.۴ تشبیه‌هایی که در خدمت تصویرسازی و رخداد‌های داستانی هستند

تشبیه‌ها	مفاهیم مد نظر نویسنده در مقام راوی داستانی
عین ببر پرید به طرف من	سرعت در کنش
به آدم سخت تشنه‌ای می‌ماندم که از آب خنک و زلال و شیرینی، فقط لبش تر شده باشد	حالت شخصیت و کنشگر
پیش از همه‌ی بچه‌ها عین گلوله دویدم	سرعت در کنش
مادر بزرگ عین ابر بهار اشک می‌ریخت	حالت شخصیت یا کنشگر
مثل بید می‌لرزید	حالت شخصیت یا کنشگر
دلم عین بچه گنجشک باران خورده و ترسیده می‌زد	حالت شخصیت یا کنشگر
من مثل بید می‌لرزیدم	حالت شخصیت یا کنشگر (شخصیت پردازی)
تا چشمم بهش افتاد مثل تیر از در کلاس زدم بیرون	کنش شخصیت و نشان دادن سرعت شخصیت یا کنشگر

بلاغت روایت در قصه‌های مجید (افسانه غیاثوند و مهرداد اکبری گندمانی) ۲۱۹

تشبیه‌ها	مفاهیم مد نظر نویسنده در مقام راوی داستانی
گاری از بغل گوشم مثل تیر رد شد	سرعت در کنش
بنا کرد به لرزیدن عین بید	شخصیت پردازی و تصویر کردن حالت شخصیت
قیافه‌ای زار عینهو آدم‌های فلک زده و گناکار بگیرم	شخصیت پردازی و تصویر کردن حالت شخصیت
عینهو شمر بالای سرم پیدا می‌شد	شخصیت پردازی و تصویر کردن حالت شخصیت
عینهو گرگ تیر خورده از دفتر آمد بیرون	شخصیت پردازی و تصویر کردن حالت شخصیت
نگاهش را عین دو تا میخ تو چشم فرو کرد	مجسم کردن فضا، تصویرپردازی برای نشان دادن حالت شخصیت
سوار بر چرخ، عینهو گلوله می‌رفتم	سرعت در انجام کنش
تیوب از درز تایرها بیرون زده بود عین بادکنک	تصویرکردن حالت و ویژگی چیزی
تا چشم کار می‌کند شن است... مانند این است که خداوند بزرگ، خاک نرم را گرفته توی مشتش و آن‌ها را کم کم از سوراخ دستش روی زمین ریخته است	تصویر کردن فضا- مکان، مجسم کردن موقعیت برای خواننده‌ی داستان
آهسته عینهو گریه رفتم روی کامیون	تصویر کردن نحوه‌ی انجام کنش کنشگر
مثل مرغابی، سرم را از پشت آدمی که جلوم نشسته بود بالا می‌آوردم	تصویر کردن نحوه‌ی انجام کنش کنشگر و همچنین ترسیم فضا و موقعیتی که شخصیت در آن قرار دارد
بی‌بی عینهو اسفندی که روی آتش بیفتد...	ترسیم حالت شخصیت
عین لبو سرخ شده بود	تصویر کردن حالت شخصیت یا کنشگر
مثل تیر آمد دم دکان مش اسدالله	سرعت در کنش کنشگر یا شخصیت
عین قشون شکست خورده می‌رفتیم	نشان دادن و تصویر کردن حالت
دهان طفل معصوم برای بلعیدنش عین غار باز می‌شد	نشان دادن نحوه‌ی انجام کنش
عین نخود توی شله زرد بود	نشان دادن وضعیت کنشگر
رنگ ایران منش شد عینهو گچ، سفید	نشان دادن حالت کنشگر
مثل فشفسه در رفتم	تصویر کردن سرعت در کنش
یکهو عین ببر تیر خورده از جاش پرید	نشان دادن حالت و وضعیت کنشگر
من عینهو بره‌ای که به سلاخ خانه می‌برند	نشان دادن حالت و وضعیت کنشگر
من عین لاشه‌ی گوسفند قربانی از فلک آویزان شدم	نشان دادن حالت و وضعیت کنشگر

تشبیه‌ها	مفاهیم مد نظر نویسنده در مقام راوی داستانی
وضع و حال پای من و حاج ملک تو فلک، مثل این بود بخواهند یک پا از شتر و یک پا از جوجه ماشینی را بگذارند کنار هم و شلاق بزنند	حسی کردن و تصویری کردن وضعیت، اندازه و حال شخصیت یا کنشگر
مچ پام مثل گردو باد می‌کنه و مثل مویز سیاه می‌شه	تصویر کردن حالت کنشگر
عینهو مرغابی همیشه‌ی خدا تو آب بود	شخصیت پردازی
بند بند تمان مثل بید می‌لرزید	شخصیت پردازی و نشان دادن حالت شخصیت یا کنشگر
همان نگاه‌های سر فلکه را عینهو میخ فرو کرد تو چشمهام	نشان دادن وضعیت و حالت کنشگر
سبیل‌های سیخ و کلفتش بالا رفت عینهو دو تا بال گنجشک	شخصیت پردازی و نشان دادن وضعیت ظاهری شخصیت یا کنشگر
از پهلوها عینهو مشک باد کرده بیرون می‌زد	حسی کردن وضعیت و موقعیت
بند ناف عینهو کرم مرده همانجور گوشه‌ی قوطی کز کرده است	حسی کردن حالت و موقعیت
رنگش شده بود زرد عین زعفران	شخصیت پردازی و نشان دادن حالت شخصیت
چشم‌هاش مثل دو تا گل کوچک آتش بود که روی‌شان خاکستر گرفته باشد	ترسیم وضعیت و سیمای شخصیت یا کنشگر
دهانش مثل دهان ماهی که از آب بیرون افتاده باشد	ترسیم وضعیت و حالت شخصیت یا کنشگر
زبانش عینهو تکه‌ای چرم سفت و سرخ، تلق تلق می‌خورد	شخصیت پردازی و حسی کردن وضعیت شخصیت
جوری نگاهم کرد انگار سوسک دیده	ترسیم موقعیت و فضای داستانی
صداش نرم بود مثل مخمل	شخصیت پردازی و حسی کردن حالت
غمگین مثل صدای نی	حسی کردن حالت
آوازش مثل گل‌های قاصدک تو هوای اتاق، نرم و سرگردان، می‌چرخید.	حسی کردن حالت و موقعیت داستانی
صورتش عین عروس شده بود	شخصیت پردازی
مثل درخت پیری شدم که از ریشه درش آوردن	حسی کردن حالت و وضعیت شخصیت
شکمشان دم می‌کرد و می‌شد عینهو طبل	تصویری کردن حالت و موقعیت
صاف بود عینهو اشک چشم	حسی کردن وضعیت و حالت
شیرین و سبک عین شربت نعناع	حسی کردن وضعیت و حالت
مثل فتر پا شدم	سرعت در انجام کنش
عینهو قرقی آوردمش بالای سر یابو	سرعت در انجام کنش

بلاغت روایت در قصه‌های مجید (افسانه غیاثوند و مهرداد اکبری گندمانی) ۲۲۱

تشبیه‌ها	مفاهیم مد نظر نویسنده در مقام راوی داستانی
صورتش سیاه و کبود، عینهو لبو	شخصیت پردازی
مثل کوره‌ی آهنگری می‌سوخت	شخصیت پردازی و تصویر کردن حالت شخصیت یا کنشگر
دارم مثل فرزه مسأله‌ها را حل می‌کنم	سرعت در انجام کنش
جواب‌ها را مثل آب خوردن در می‌آورم	سرعت در انجام کنش
مثل تیر ورقه را پُر کردم	سرعت در انجام کنش
مثل برق خبر گل کاشتتم را به بی‌بی رساندم	سرعت در انجام کنش
مثل شیر رفتم تو دفتر	سرعت در انجام کنش و تصویری کردن حالت و وضعیت شخصیت یا کنشگر
محسنی رنگش مثل گچ سفید شده بود	شخصیت پردازی
مثل جوجه‌ی سرما خورده می‌لرزید	شخصیت پردازی و حسی کردن آن برای مخاطب
عین چلچله می‌پرید و می‌دوید	سرعت در انجام کنش
مثل فرزه می‌رفت	سرعت در انجام کنش
پول برایش مثل ریگ بیابان است	تصویری کردن مبحث و مفهوم برای مخاطب
عینهو شمر، خلقش تنگ بود	شخصیت پردازی
نگاه تند و تلخی به قیافه‌ی موش مُرده‌ی بچه‌ها انداخت	تصویری کردن وضعیت و حالت شخصیت یا کنشگر داستانی
صداش توی کلاس پیچید مثل صدای سم قاطر	حسی کردن حالت
کشتی گیر ها عین خرچنگ دریایی لنگ و پاچه‌ی همدیگر را چسبیده بودند	تصویری کردن وضعیت و حالت شخصیت‌ها یا کنشگران
مثل چغندر پخته سرخ می‌شدند	شخصیت پردازی
انگار در قفس باز شد، بچه‌ها پر زدند توی حیاط	تصویری کردن کنش
پس گردنم رنگش شده بود سیاه عین زغال	حسی کردن وضعیت
مثل مُرده‌ی گناهکار پهلو به پهلو شدم	شخصیت پردازی و تصویری کردن وضعیت
یکهو عین مجسمه خشکم زد	شخصیت پردازی و ترسیم وضعیت شخصیت یا کنشگر
جای بریده‌ی قاچ عینهو دره‌ای که تهش سرخ باشد...	ترسیم حالت و فضا
سراسر کوچه را با چشم‌های تیز و ریزش عین عقاب می‌پایید	شخصیت پردازی
من عینهو موش از بغل دیوار می‌خزیدم	حسی کردن کنش شخصیت یا کنشگر
نمی‌شد همین جور مثل میخ بغل کوچه وایستاد	شخصیت پردازی

تشبیه‌ها	مفاهیم مد نظر نویسنده در مقام راوی داستانی
زمین زیر پاهایم نرم و صاف بود عینهو تشک	ترسیم فضا- مکان و موقعیت
هر کلمه‌اش مثل پتک می‌خورد تو کلهام	ترسیم وضعیت و حالت شخصیت یا کنشگر
شدی عین روباه قشو کرده	شخصیت پردازی
عین لولوی سر خرمن	شخصیت پردازی و ترسیم حالت و وضعیت شخصیت یا کنشگر
یکهو زد زیر گریه مثل ابر بهار اشک می‌ریخت	تصویر کردن حالت شخصیت یا کنشگر
گردنم را عینهو غاز کشیدم	شخصیت پردازی و ترسیم وضعیت و حالت شخصیت یا کنشگر
لبه‌های کوتاه و ناجور یقه، عینهو دو تا بال گنجشک، روی گره کراوات، سیخ و ایستاده بود	ترسیم حالت و وضعیت
کراوات عینهو خرچنگ بیخ حلقم را چسبیده بود	ترسیم حالت و وضعیت شخصیت یا کنشگر
تاریک روشن صبح، عینهو کوه‌های کوچولویی بودند	تصویری کردن موقعیت و فضا - مکان
عینهو جوجه خروس‌ها باد می‌انداختم تو غبغم	شخصیت پردازی و ترسیم حالت شخصیت یا کنشگر
عینهو لاشه‌ی گوسفند از میله‌ی بارفیکس آویزان شدم	شخصیت پردازی و ترسیم حالت شخصیت یا کنشگر
مثل شقه‌ی گوسفند آویزان شدم	شخصیت پردازی و ترسیم حالت شخصیت یا کنشگر
دستی به پس کلهام کشیدم، عینهو تخم مرغ باد کرده بود	ترسیم وضعیت و حالت شخصیت یا کنشگر
هیکل لاغر و لاجونم عینهو آلوچه خشکه بود	شخصیت پردازی و ترسیم وضعیت شخصیت یا کنشگر

تشبیه‌ها در مجموعه‌ی قصه‌های مجید نشان دهنده و دلالت‌گر موارد زیر هستند:

- قبل از هر چیز، هوشنگ مرادی کرمانی به عنوان راوی اصلی داستان، به تشبیه و بسامد بکارگیری آن در قصه‌ها توجهی ویژه داشته است. شاید دلیل این امر، آگاهی او از کارکرد تشبیه در فهم جهان معرفتی کودک - نوجوان باشد که این صورخیال، نقش پر رنگی در القای مفاهیم دارد. شاید هم چون این قصه‌ها، بازنمایی دوران کودکی و خردسالی خودش است و به نوعی تجربه‌ی زیسته‌ی نویسنده هم به حساب می‌آید خود را در قالب یک راوی کودک - نوجوان قرار داده و ناخودآگاه، بیان و روایت قصه‌ها با این بلاغت کلام همراه شده است.

- تشبیه یکی از صورخیالی است که با جهان معرفتی کودک - نوجوان هماهنگ و همگام است. دلیل این امر، آن است که تشبیه یکی از بارزترین و بدیهی‌ترین صورخیالی است که هر انسانی با تکیه بر محیط، زمان و مکانی که در آن زندگی می‌کند با آن سروکار دارد.

- دقت در عناصر تشبیهات بکار رفته در روایت قصه‌های مجید نیز جالب توجه است. نویسنده با تکیه بر جهان معرفتی کودک و نوجوان و با آگاهی از این نکته که کودک و نوجوان همواره سعی می‌کند معرفت و دانشش را با تکیه بر امور محسوس برای خود، عینی کند، در استفاده از تشبیه، سعی کرده است از مشبّه و مشبّه‌به‌های حسی استفاده کند. استفاده از مشبّه و مشبّه‌به‌های حسی، یعنی ساده کردن مفاهیم و مضامین. چون از این رهگذر، مخاطب می‌تواند به سادگی مطالب را بفهمد. دلیل سادگی این نوع تشبیه‌ها در آن است که مشبّه و مشبّه‌به‌ها وقتی محسوس باشند یعنی از امور واقعی پیرامون گرفته شده‌اند و کودک و نوجوان نیز اولین چیزی که جهان معرفتی او را شکل می‌دهد همین امور واقعی پیرامون است. به همین دلیل در روایت کودک و نوجوان، اصولاً توجه به این موارد بسیار حائز اهمیت است.

- دقت در تشبیه‌ها، عناصر آن‌ها را نشان می‌دهد. مشبّه‌ها اصولاً ناظر بر وضعیت خود راوی درون داستانی (مجید) است و مشبّه‌ها نیز ناظر بر شرایط و موقعیتی که در آن قرار گرفته است. دلالت‌هایی نیز که از این تشبیه‌ها به دست می‌آید کاملاً واضح و روشن هستند. برای نمونه وقتی راوی درون داستانی می‌گوید «عینهو لاشه‌ی گوسفند از میله‌ی بارفیکس آویزان شدم» این تشبیه از چند نظر حائز اهمیت است یکی آن که مشبّه‌به بسیار اجلی از مشبه است و خواننده با خواندن روایت به راحتی می‌تواند دلالت تشبیهی را بفهمد دوم آن که مشبّه‌به، از امور محسوسی است که کودک و نوجوان آن را دیده است و بی‌اختیاری و بی‌ارادگی لاشه‌ی گوسفند را هم که به صورت آویزان در قصابی است مشاهده کرده است. سوم آن که از تجمیع دو مورد قبلی به راحتی می‌تواند وجه‌شبه را که حال و روز مشبّه را نمایان می‌سازد، بفهمد چرا که لاشه‌ی گوسفند آویزان شده در معنای ضعیفی و زبونی است که هیچ‌توان و اراده‌ای ندارد و مورد ضربه‌ی بی‌رحمانه‌ی چاقوی قصاب قرار می‌گیرد و ناتوانی مشبّه نیز در کنش بارفیکس دقیقاً همین نکته را تداعی می‌کند که معلم ورزش بی‌رحمانه او را مورد هجمه‌ی صحبت‌ها و کنایه‌های خود قرار می‌داده است. نمونه‌ی دیگر می‌توان به تشبیه «یکهو زد زیر گریه،

مثل ابر بهار اشک می‌ریخت» اشاره کرد. مشبّه به «ابر بهار» مشبّه‌بھی است ملموس و محسوس و همه‌ی انسان‌ها در زندگی خود آن را دیده و تجربه کرده‌اند. ابر بهاری، دلالت بر فراوانی دارد چون باران‌های بهاری، موقتی اما با شدت هستند. بخصوص در مناطقی کویری مانند کرمان که محل اصلی رخدادهای این قصه‌ها هستند. بنابراین، مشبّه‌به، دایره‌ی دلالتی بسیار واضحی دارد. گریه را به ابر بهاری تشبیه کردن در معنای زیادی گریه و شدت آن است که یک نوع تجسّم امر واقع را نیز به همراه دارد. با این توضیحات، کاملاً واضح و روشن است که این تشبیه و تشبیهات از این دست، چقدر واضح و روشن هستند و کاملاً متناسب با جهان معرفتی کودک و نوجوان در روایت گنجانده شده‌اند.

- دقت در تشبیه‌های قصه‌های مجید، نکات دیگری نیز در بر دارد که حائز اهمیت هستند. از جمله‌ی این موارد می‌توان به نوع مشبّه‌به‌ها که بیشتر از دنیای طبیعت گرفته شده‌اند اشاره کرد. منظور از دنیای طبیعت، حیوانات هستند که خیلی مورد توجه راوی قرار گرفته‌اند. مشبّه‌به‌هایی مانند: «ببر»، «خرچنگ»، «لاشهی گوسفند»، «جوجه خروس‌ها»، «بال گنجشک»، «غاز»، «روباه»، «موش مُرده»، «قرقی»، «بره»، «گنجشک باران خورده»، «گریه»، «عقاب»، «سم قاطر»، «چلچله»، «شیر» و... این دست مشبّه‌به‌ها، توجه زیاد راوی را به حیوانات می‌رساند که امری کاملاً طبیعی است چون یکی از مواردی که کودک و نوجوان همواره به آن توجه دارد، حیوانات است و نسبت به آن‌ها، احساس‌های متفاوتی دارد.

- امور دیگری مانند «بید»، «آلوچه»، «تخم مرغ»، «لولوی سر خرمن»، «ابر بهار»، «زغال»، «ریگ بیابان»، «چغندر پخته»، «آب»، «گل»، «گل‌های قاصدک»، «لبو»، «نعناع» و... نیز اموری هستند که از طبیعت گرفته شده‌اند و در نوع خود دلالت‌های یکسانی دارند بر این موضوع که کودک و نوجوان، بیش از هر چیزی با طبیعت و امور پیرامون خود، مأنوس است. تمام این موارد نشان‌دهنده‌ی آن است که هوشنگ مرادی کرمانی در مقام راوی برون داستانی و در نقش دانای کل که همه چیز را دیده و یا تجربه کرده است، دنیا و جهان کودک و نوجوان را به خوبی بازنمایی کرده است.

- آخرین موردی که در مورد تشبیهات قصه‌های مجید می‌توان گفت آن است که این تشبیهات یا در خدمت شخصیت‌پردازی هستند یا در خدمت نشان دادن حال و وضعیت یک کنشگر و یا آن که موقعیتی یا رخدادی داستانی را برای خواننده و مخاطب، مجسّم

بلاغت روایت در قصه‌های مجید (افسانه غیاثوند و مهرداد اکبری گندمانی) ۲۲۵

می‌کنند. بنابراین می‌توان گفت که هوشنگ مرادی کرمانی، از بلاغت تشبیه در کلام خود به نحو معناداری استفاده کرده است و دلیل افزونی این نوع صورخیال نیز در قصه‌های مجید، همین نکته است که تناسب روایت را با جهان معرفتی کودک و نوجوان حفظ کند. تشبیه برخلاف صورخیال دیگری مانند استعاره، مجاز و... قابل فهم‌تر و ساده‌تر هستند و ذهن مخاطب و خواننده نیز برای فهم آن‌ها تلاش و کوشش زیادی به کار نمی‌بندد بخصوص آن که تشبیه‌ها نیز انتزاعی و ذهنی نیستند و کاملاً از امور واقعی و پیرامون گرفته شده‌اند که تمام دایره‌ی دلالتی آن‌ها نیز واضح و روشن است.

۳.۴ تشخیص‌هایی که در خدمت تصویرسازی و یا ملموس کردن وقایع و رخدادها

هستند

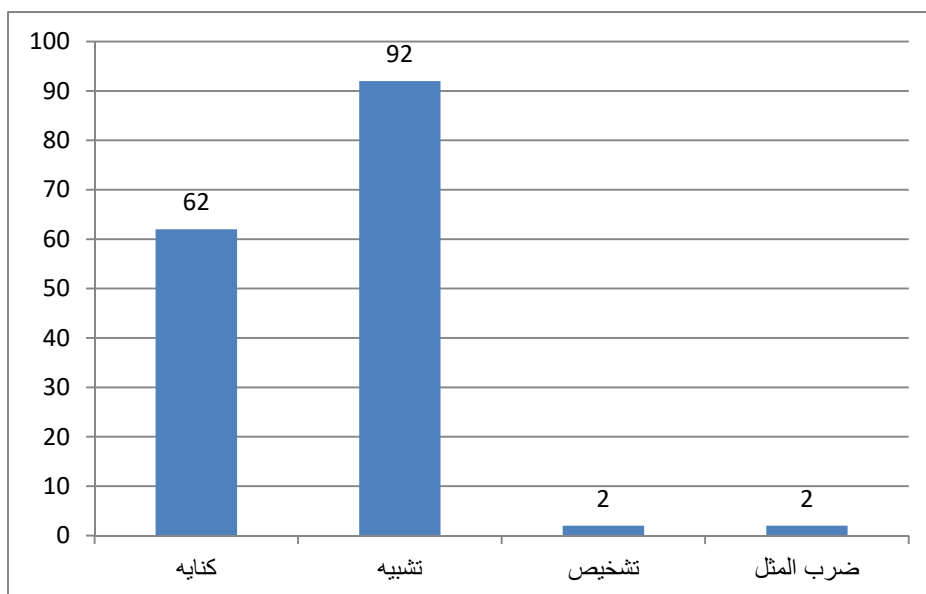
تشخیص‌ها	مفاهیم مد نظر نویسنده در مقام راوی داستانی
شیر تازه و پر چربی گوسفند خوش اخلاقی که پدرت خواب ندیده	خوش اخلاقی به حیوان جاندار نسبت داده شده است
سماور می‌جوشید و بی‌تابی می‌کرد و هیکل گنده‌اش می‌جنبید	بی‌تابی کردن و داشتن هیکل را به سماور بی‌جان نسبت داده است

تشخیص‌ها در قیاس با دیگر عناصر بلاغت که در خدمت تصویرسازی روایی بودند، نقش کمتری داشته‌اند. هرچند دنیای کودک و نوجوان با این نوع بلاغت سازگاری دارد و همواره سعی می‌کند همه چیز را جاندار در نظر بگیرد اما هوشنگ مرادی کرمانی در مقام راوی اصلی و برون داستانی، از این شگرد به مراتب، کمتر بهره برده است. شاید اموری که مرادی کرمانی به بازنمایی آن‌ها در این قصه‌ها پرداخته است بیشتر با تشبیه و کنایه سازگار بوده است. همچنین شاید بتوان گفت که راوی، با دیگر عناصر بلاغی، توانسته است که مفهوم و مضمون مورد نظر خود را بیان کند به همین دلیل به این شگرد کمتر توجه نشان داده است.

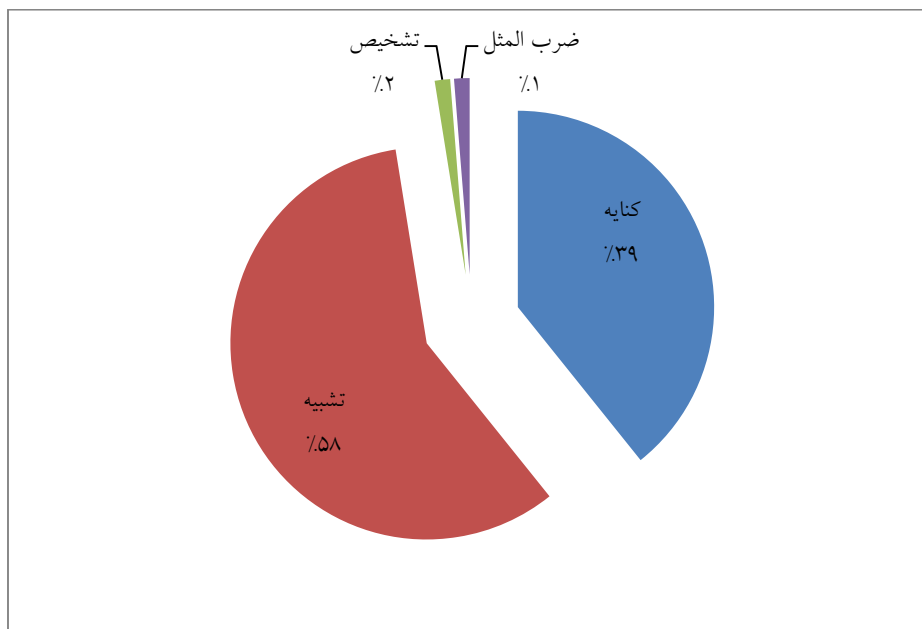
۴.۴ ضرب‌المثل‌هایی که در خدمت تصویرسازی و رخدادهای داستانی هستند

ضرب المثل	مفاهیم مد نظر نویسنده در مقام راوی داستانی
مرغی هست که گوشتشو می‌خورن و یه مرغ هم هست که بهش گوشت می‌دن	از کسانی که مال و منالی دارند باید استفاده کرد و به کسانی که فقیر و بی چیزند باید کمک کرد (توضیحات نویسنده در پاورقی؛ ضرب المثل محلی)
پول رفت ور کوچه‌ی بی کسی	معادل باد هوا شدن و سوخت شدن پول (توضیحات نویسنده در پاورقی)

ضرب‌المثل‌ها نیز مانند تشخیص‌ها، تأثیر زیادی در بلاغت روایت قصه‌های مجید نداشته‌اند. ضرب‌المثل‌ها اصولاً در خدمت بازنمایی فرهنگ و نظرگاه‌های سیاسی، اجتماعی، اخلاقی و... هستند و فهم آن‌ها بسیار سخت است و بخصوص جهان معرفتی کودک و نوجوان نیز نمی‌تواند آن‌ها را به خوبی درک کند و بفهمد. به همین دلیل هم بسیار کم از آن‌ها استفاده شده است و هم مواردی هم که به کار رفته‌اند مواردی هستند که مرادی کرمانی در پاورقی آن‌ها را توضیح داده‌اند چون اصولاً ضرب‌المثل‌ها ریشه در باورهای قومی، ملی و... دارند و در این قصه‌ها، ضرب‌المثل‌ها به روشنی دلالت‌گر محیط و مکان بخصوصی هستند و شاید افراد دیگری خارج از آن محیط و مکان نتوانند آن را فهم کنند. به همین دلیل راوی کمتر از آن‌ها سود جسته است.

الف) نمودار بسامدی عناصر بلاغی در قصه‌های مجید

ب) نمودار درصدی عناصر بلاغی در قصه‌های مجید

۵. نتیجه‌گیری

با توجه به داده‌های این مقاله می‌توان گفت:

- بلاغت روایی قصه‌های مجید در پیوند با دنیا و جهان معرفتی روایت شنو (کودک و نوجوان) در داستان‌ها گنجانده شده است و راوی به خوبی به این امر واقف بوده است که روایت‌ها را برای چه روایت‌شنوهایی خلق می‌کند تا اقتضائات معرفتی آن‌ها را رعایت کند.

- بیشترین بهره‌وری قصه‌های مجید از عناصر بلاغی کلام، در تشبیه و سپس کنایه قابل مشاهده است. تشبیه‌ها و کنایه‌ها نیز به خوبی با جهان معرفتی کودک و نوجوان هماهنگی دارند و توزیع و پراکندگی آن‌ها در سطح قصه‌ها نیز باعث یکدست شدن و خلق سبک واحدی در آن‌ها شده است که در نوع خود، مخاطب‌اندیشی راوی اصلی داستان را می‌رساند.

- بلاغت روایت در قصه‌های مجید به دلیل توجه به امور محسوس که از اقتضائات جهان معرفتی کودک و نوجوان است، دلالت‌های معنایی روشنی خلق کرده‌اند و روایت‌شنو به خوبی می‌تواند با آن‌ها ارتباط بگیرد. در مواردی نیز که تشبیه‌ها، کنایه‌ها، ضرب‌المثل‌ها و... مخصوص مناطق خاصی هستند، نویسنده آن‌ها را در پاورقی توضیح داده است که ابهام کلام را برطرف کند.

- بلاغت روایت در قصه‌های مجید، در خدمت عناصر روایی آن است، شخصیت‌پردازی، مکان‌پردازی و... همگی از دل همین بلاغت روایی بیرون می‌آیند. به عبارت دیگر، نویسنده با توجه به سطوح بلاغی روایت خود، هم مکان‌ها را به خوبی بازنمایی کرده است، هم شخصیت‌ها را به خوبی معرفی می‌کند و هم با رعایت کردن این اقتضائات، روایت‌شنو را با داستان همراه می‌کند.

کتاب‌نامه

- آخوندی، زهرا و حسنعلی پورمند (۱۳۹۸). بررسی خواننده نهفته در قصه‌های مجید اثر مرادی کرمانی بر اساس نظریه ایدن چمبرز، پنجمین همایش ملی پژوهش‌های نوین در حوزه‌ی زبان و ادبیات ایران. ابوت، اچ. پورتر (۱۳۹۷). سواد روایت، ترجمه رؤیا پورآذر و نیما م. اشرفی، تهران: اطراف.
- بتلهایم، برونو (۱۳۹۳). کودکان به قصه نیاز دارند، تهران: افکار.
- تامس، برانون (۱۴۰۱). روایت؛ مفاهیم بنیادی و روش‌های تحلیل، ترجمه حسین پاینده، تهران: مروارید.
- حاجی نصراله، شکوه (۱۳۸۲). سبک مرادی کرمانی از قصه‌های مجید تا لبخند انار، پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان، شماره‌ی ۳۳ و ۳۴.
- حسن‌پور، هیوا (۱۳۹۹). راوی نوجوان و شگردهای اعتمادپذیرکردن رویدادها در رمان دشتبان، نشریه ادبیات پارسی معاصر، شماره ۲۸، صص ۱۳۰-۱۱۵.
- رنلدز، کیمبرلی. (۱۳۹۴). ادبیات کودک، ترجمه مهدی حجوانی، چاپ اول، تهران: افق.
- شاه‌آبادی، حمیدرضا (۱۳۸۲). مقدمه بر ادبیات کودک، بحثی در شناخت مفهوم دوران کودکی، تهران: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان.
- علوی، فریده (۱۳۹۷). «تحلیل گفتمان روایی در دو مجموعه داستان قصه‌های مجید و کرک هویجی»، نشریه‌ی جستارهای زبانی، شماره‌ی ۴۷، صص ۹۵-۱۱۸.
- قربانی، خاور، محمد کاظم هاشمی و نیشتمان الله ویسی (۱۳۹۴). بررسی ظرفیت تأثیرگذاری برخی قصه‌های نمادین منظومه دهه هشتاد بر رشد آموزه‌های دینی کودکان، نشریه مطالعات ادبیات کودک، شماره ۱۲، صص ۱۳۸-۱۱۹.

بلاغت روایت در قصه‌های مجید (افسانه غیاث‌وند و مهرداد اکبری گندمانی) ۲۲۹

کُبلی، پل و همکاران (۱۴۰۰). نقد ادبی با رویکرد روایت‌شناسی، ترجمه حسین پاینده، تهران: نیلوفر.
کرمانی، علیرضا. (۱۳۷۴). ادبیات عقب مانده بحثی درباره‌ی دنیای مدرن و ادبیات کودک و نوجوان. پژوهش‌نامه ادبیات کودک و نوجوان. شماره ۳۶-۳۵، ۱۹-۳۰.